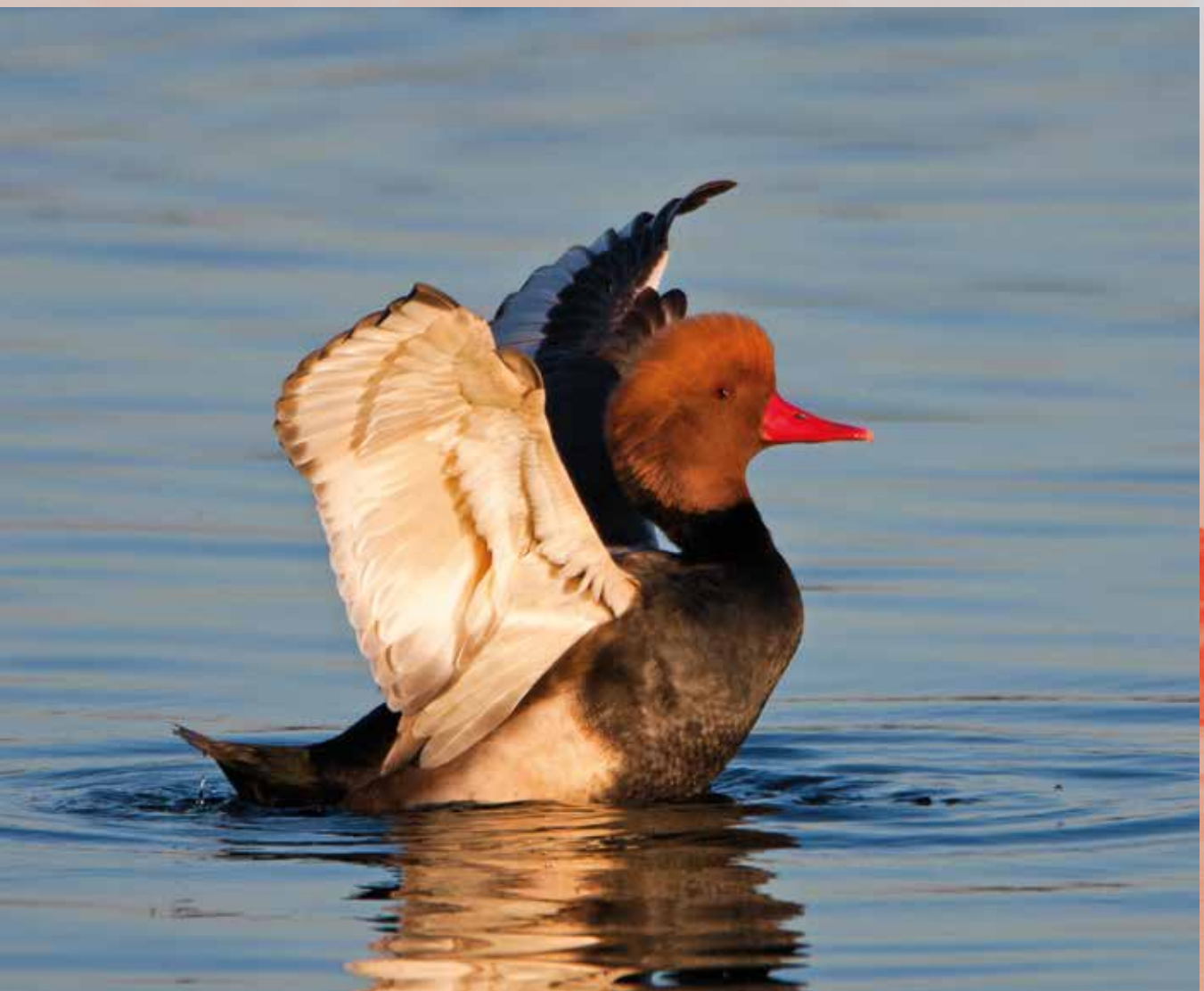

tussen Duin & Dijk

Natuur in Noord-Holland. Jaargang 17 1 ● 2018

Twée nieuwe

● Daslookgitje. Foto: Piet Zomerdijk.

● Daslook. Foto: Piet Zomerdijk.

Zijn ze ook al het Noordzeekanaal overgestoken?

Daslook is een plant uit de leliëfamilie die in onze provincie vooral voorkomt langs de binnenduinrand op buitenplaatsen en in loofbossen. Ook vinden we de soort vrij veel rond Amsterdam, op buitenplaatsen in 's-Graveland en hier en daar op Texel, in de Noordkop en West-Friesland. Op de laatste drie plaatsen heeft daslook zich kunnen vestigen omdat het van elders is aangevoerd. Daslook is een echte woekeraar die zich op vochtige plaatsen goed thuis voelt en in de bloeitijd grote oppervlakken wit kleurt. De bloeitijd ligt tussen april en juni. Eind juni verdwijnen de bovengrondse delen van de plant en blijft alleen de ondergrondse bol over.

Gitjes

Er zijn in ons land twee soorten zweefvliegen die een bijzondere band hebben met daslook, namelijk het vroegste gitje (*Cheilosia fasci-*

ata) en het daslookgitje (*Portevinia maculata*). De eitjes van beide soorten worden op of bij de plant gelegd, omdat de larven daslook gebruiken als waardplant. Het zijn kleine zweefvliegen van 6-8 mm die je gemakkelijk over het hoofd ziet. De volwassen vliegen vallen op omdat ze traag patrouilleren tus-

sen het gebladerte van daslook op zoek naar een partner of uitrusten op de bladeren in de zon. Bovendien doen ze dat alleen maar van eind maart tot begin juni.

Verspreiding

Tot aan het begin van deze eeuw kwamen beide soorten alleen voor in Zuid-Limburg en waren daar vrij zeldzaam. In Noord-Holland werd het eerste daslookgitje in

2005 gesignaleerd in Duinvliet te Overveen, waarna het zich snel heeft uitgebreid. Nu is de soort vrij algemeen geworden in heel Zuid-Kennemerland en heeft hij zich verspreid naar de Haarlemmerhout, het Thijsses's Hof en tussen Santpoort en IJmuiden onder andere naar Duin en Kruidberg. Boven het

Hoe beide vliegjes in het westen zijn gekomen is niet duidelijk.

Noordzeekanaal hebben we geen goed beeld van de verspreiding en lijkt de soort nog afwezig. Ook het vroegste gitje heeft zich zeer recent in het westen van ons land gevestigd. Het is voor het eerst gezien in 2013 in de Leidse Hout in Leiden en er zijn vermoedens dat hij inmiddels ook voorkomt in Duinvliet, bij de ingang van Duin en Kruidberg, in het Flevopark in Amsterdam en in de Alkmaarderhout.

zweefvliegen

● Vroegste gitje, *Cheilosia fasciata*. Foto: Sander Bot.

● Mineergangen of mijnen van vroegste gitje. Foto: Piet Zomerdijk.

Leefwijze

De twee soorten beconcurreren elkaar niet, want ze hebben een verschillende overlevingsstrategie. De vroegst verschijnende soort, het vroegste gitje, legt zijn eitjes op de bladeren van daslook. De larve vreet zich door het blad heen door het 'graven' van mijnen in het bladgroen. Die karakteristieke mineergangen zijn goed op de bladeren te zien. Je ziet ze vaak eerder dan de volwassen vlieg. Omdat de larve voor het popstadium minstens één groot blad nodig heeft, wordt er slechts één ei per blad afgezet. Soms moet hij zelfs een tweede blad in beslag nemen voor zijn voedselbehoeften. Ontmoetingen met larven op een ander blad lopen meestal slecht af voor de jongste larve: dan wordt de vegetarische larve even een vleeseter! De larven overwinteren in het popstadium in de strooisellaag nadat ze de bladeren na acht weken hebben verlaten.

Omdat het hele proces tot en met de popvorming plaats moet hebben voor de bladeren van daslook verdwijnen, vliegt het vroegste gitje al vanaf maart. In een koud voorjaar schuift de vliegtijd op of wordt die ingekort.

De tweede soort, het daslookgitje, legt haar eitjes in de buurt van een daslookplant in de strooisellaag. De larven moeten zich zelf een weg zoeken naar de knolletjes. Omdat nieuwe bollen zich pas ontwikkelen na de bloei, worden de eitjes later gelegd, meestal zijn het er ook veel meer. Daarom vliegt het daslookgitje ook wat later. 's Winters gaan de larven door met het aanvreten van de bollen en daarna verpoppen ze zich.

Hoe beide vliegjes in het westen zijn gekomen is niet duidelijk. De handel en het transport van bolletjes van daslook die in vele tuincentra te koop zijn, zijn er misschien de

oorzaak van. Poppen zijn op die manier misschien meegelift, zoals dat ook gebeurd is met de narcis-zweefvlieg (*Merodon equestris*) die zich vanuit ons land wereldwijd heeft verspreid.

Oproep

Als je in het komende voorjaar vliegjes ziet patrouilleren tussen de daslookbladeren of mineergangen vindt, meldt dat dan even aan één van de ondergetekenden. Zo krijgen we een duidelijker beeld van het voorkomen van deze interessante vliegjes die pas sinds korte tijd deel uitmaken van de Noord-Hollandse fauna.

Ben Brugge
bbrugge@xs4all.nl
Piet Zomerdijk
pieter.zomerdijk@planet.nl

Literatuur

● RENEMA, W., 1999. Ecologische verschillen tussen *Cheilosia fasciata* en *Portevinia maculata*. Zweefvliegen Nieuwsbrief 3(3): 15-17.